

**ПРЕДСТАВЯНЕ НА БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО
(1944–1989) В УЧЕБНИЦИТЕ ПО ИСТОРИЯ
И ЦИВИЛИЗАЦИИ ЗА VII. КЛАС
РЕЗУЛТАТИ ОТ КОНТЕНТ-АНАЛИЗ**

Антоанета Палангурска

**PRESENTATION OF THE BULGARIAN SOCIETY
(1944–1989) IN THE HISTORY AND CIVILIZATIONS
TEXTBOOKS FOR GRADE 7. CONTENT ANALYSIS RESULTS**

Antoaneta Palangurska

Abstract: *The object of this study is how the changes in Bulgarian society (1944–1989) are presented in the history and civilizations textbooks for Grade 7, particularly in their main texts, written historical sources, images, tasks and vocabulary. The data collected allow us to systematize the information, but above all to see quantitative characteristics, such as the number of images and components of the textbook in which they are presented, the changes in the city, the way of life and the mentality of the people.*

Keywords: *totalitarian state; community groups; way of life; human rights.*

Съвременното преподаване на история и цивилизации все повече се ориентира към необходимостта да бъде създадена комплексна представа за миналото у учениците. В съответствие с приоритетните цели на историческото образование, фиксирани в държавните стандарти за учебното съдържание за 7. клас, се поставя акцент върху модерната и съвременната епоха – Българско възраждане (XVIII–XIX в.), България от Освобождението до края на Втората световна война, България след Втората световна война до 1989 г. и България след 1989 г. Така учениците в 7. клас се запознават с новата и съвременната история на България в рамките на 72 учебни часа, в които се разполагат отделните видове уроци: за нови знания; упражнения и практически дейности; обобщение и контрол. Това разпределение на урочните единици позволява активно взаимодействие между учителя и учениците и превръщането на учебниците по история и цивилизации в средство, стимулиращо учениците към активно учене и овладяване на базисни знания и умения. Поради диалогичността на съвременните учебници днес политическата история в тях постепенно отстъпва място на социалните, културните феномени и на технологичните нововъве-

дения. Този нов подход е предложен и в учебниците за *седми клас* по история и цивилизации на издателство „РИВА“ с автори М. Палангурски, И. Русев, Л. Стоянов, В. Стойчева и Ю. Симеонова, на издателство „БУЛВЕСТ 2000“, с автори Г. Якимов, И. Баева, Е. Калинова и Н. Васева и в учебника на издателство „АНУБИС“ с автори Х. Матанов, В. Колев, Р. Маринова-Христиди и Т. Мишев, които се използват при преподаването в СУ „Емилиян Станев“.

За да се вникне по-дълбоко в същността и духа на промените в периода България след Втората световна война до 1989 г., в учебниците са предложени модерни методически форми за работа в съответствие с Държавните образователни стандарти (ДОС) от 2016 г. Разнообразието на различни типове източници в учебниците не е самоцелно и дава възможност да се реализира идеята за изместване на тежестта от основния текст към работа с разнообразни въпроси, задачи и изображения (карти, снимки, карикатури и др.), като се създават предпоставки за по-задълбочено и трайно усвояване на базови компетентности от учениците.

Темата, която е обект на анализ в настоящото изложение, е **Българското общество (1944–1989)**: белези на тоталитарната държава; население; обществени групи; промени в бита; проблема за човешките права. Дали темата разкрива различните лица на държавния социализъм – от грижа за хората до ограничаването на техните действия във всекидневния живот? Дали са налице онези ярки факти, които оптимално биха формирали представите на учениците за динамиката на извършените обществени трансформации? Отговор на въпросите по темата потърсих в учебниците за 7. клас чрез използването на контент-анализ.

Както се вижда от приложените таблици, като параметри за проследяване е избран периода от 1944 до 1989 година. Период, в който почти половин век комунистическият режим отдалечава България от европейските ценности – тя остава зад „желязната завеса“, а кооперирането и индустриализацията предизвикват преселване на много хора от селата в градовете. Това налага властта да търси решение на жилищната криза с мащабно строителство, което води до появата на крайни квартали с еднообразни блокове, липса на магазинна мрежа, а където я има, лошото снабдяване води до появата на „опашките“ пред магазините. Обществото разбира разминаването между пропагандата за „всеобщо равенство“ и истината, че „някои са по-равни“. Привилегиите за придобиване на лек автомобил, жилище, вила, записване в университет и други предимства разделят хората. Грубо се нарушават правата и свободите на словото, печата, убежденията, вероизповеданието, местоживеење и предвиждане. Този процес е изложен в хронологична последователност в предложените таблици.

Събраните в тях данни позволяват да се систематизира информацията и преди всичко да се видят количествени характеристики като брой промени в начина на живот на българското население,.

При анализа са проследени:

Основните текстове: В него са представени най-съществените страни на историческия процес в Българското общество (1944–1989) – икономическото развитие след 1944 г., държавният социализъм от грижата за хората до ограничаването на техните права и свободи във всекидневието. За акцентирание върху най-същественото в текста с наклонен шрифт/болт са маркирани понятия, ключови изрази и факти.

Писмените исторически източници:

а) разнообразни „свидетелства на епохата“ – документи, създадени в конкретния исторически момент, като политически програми, конституции, укази, тезиси, периодичен печат;

б) текстове, създадени от дистанция на времето – спомени, биографични справки, хронологични справки, анализи и откъси от исторически изследвания на български учени;

– В учебника за седми клас по история и цивилизации на издателство „РИВА“ писмените източници са представени чрез рубриката „Документът“ и са номерирани с поредни арабски цифри;

– В учебника за седми клас по история и цивилизации на издателство „БУЛВЕСТ 2000“ са представени в рубриките: „Свидетелство от епохата“, „Повече за...“, „Знаете ли, че...“, „Когато фактите говорят!“;

– В учебника за седми клас по История и цивилизации на издателство „АНУБИС“ са представени в рубриката „Извори“.

Изображенията: Независимо дали са снимки или карикатури, позволяват да се разглеждат (анализират) в качеството им на документи и в единство с писмените текстове. За изграждането на картината на миналото помагат задачите за интерпретация на изображенията. В учебниците са номерирани с поредни арабски цифри.

Задачите: Въпросите и задачите са формулирани към историческите източници и в края на всяка тема. Те са основно за извличане на информация и нейното систематизиране по определени показатели, както и за анализ, сравнение и обобщение. Чрез тях учениците разбират особеностите на едноличното управление на Тодор Живков, положителните и отрицателни страни във всекидневието на хората, преживели социализма и промените в българското общество. Въпросите за самостоятелно проучване помагат за усъвършенстване уменията за ориентация в различни източници на информация (вкл. Интернет) и за тяхната критична интерпретация.

Речник:

Под тази рубрика към темите са изведени основните понятия от инструментариума на историческата наука, без които е невъзможно да се прави задълбочен исторически анализ и да се интерпретира проблематиката на етническото и религиозно многообразие.

Приложените таблици показват, че в трите учебника преобладават голям брой изображения като част от ресурсите на уроците. При подбора им авторите отделят място на снимки и карикатури, което спомага за разбирането на настъпилите промени в българското общество (1944–1989), а оттам и мотивираното опазване на миналото. Снимките се използват в учебниците като свидетелство на епохата. Техният подбор е направен внимателно и това позволява учениците да ги възприемат като носители на достоверна информация. Чрез въпроси и задачи към тези изображения те се запознават с белезите на епохата, които присъстват в урока в представените учебници.

Проведеният контент-анализ позволява да се направи извода, че и трите учебника дават възможност на учениците да усвоят знания за българското общество (1944–1989) – да познават белезите на тоталитарната държава, да посочват положителни и отрицателни страни във всекидневието на хората и разпознават настъпилите промени в българското общество.

И в трите учебника представянето на промените в българското общество чрез писмен исторически източник е организирано около самата тема. В учебника на издателство „РИВА“ те са 5 на брой, които дават информация за едноличното управление, промените в българското общество, положителни и отрицателни страни във всекидневието. Този ресурс е съпътстван с подходящи за учениците задачи. Същият ресурс в учебника на издателство „БУЛВЕСТ 2000“ те са 5 на брой и отново са съпътствани с подходящи за учениците задачи. В двата учебника темата е озаглавена *Българското общество (1944–1989)*, а разделът *България след Втората световна война до 1989 г.* На издателство „АНУБИС“ разделът в учебника е озаглавен *България от 1944 до 1989 г.* а темата – *Обществото в социалистическа България (1944–1989)*. Към тази тема авторите предлагат като писмен исторически източник – само един брой, без задача към него.

Представянето на промените в българското общество (1944–1989) чрез изображения са предпочитани и в трите учебника. В тези на издателство „РИВА“ те са 6 на брой – 5 снимки и 1 карикатура. Изображенията са придружени от пояснителен текст, и съпътстващи ги задачи, касаещи едноличното управление, промените в българското общество, положителни и отрицателни страни във всекидневието. Изображенията в учебника на издателство „БУЛВЕСТ 2000“ са 12 – снимки, които са придружени от пояснителен текст и съпътстващи ги задачи за промените в българското общество, положителни и отрицателни страни във всекидневието. В този учебник не се открива изображение, свързано с едноличното управление на Т. Живков. В учебника на издателство „АНУБИС“ изображенията са 3 снимки на брой, които са представени и номерирани като *фигури*, към които има пояснителен текст без зададени към тях задачи.

Ключовите думи и изрази, които се отнасят до промените в българското общество и едноличното управление на Тодор Живков (авторов текст и допълнителни ресурси), в учебника на издателство „РИВА“ са 21 на брой, в учебни-

ка на издателство „БУЛВЕСТ 2000“ са 28 на брой, а в учебника на издателство „АНУБИС“ са 22. И в трите учебника тяхното присъствие дава възможност да се проследят политическите промени, които се извършват от комунистическата власт.

Широкият диапазон от исторически източници и в трите изследвани учебника позволява усвояването на знания и развиването на умения за прилагане на специфични техники на историческото познание, каквито са извличането и интерпретирането на информация.

Изучаването на минали събития на основата на разнообразни източници е едно от средствата, чрез които се осъществява промяната в качеството на съвременното обучение по история. Постепенността във формирането на умения за интерпретиране на разнообразни източници на историята предполага използване на различни методи и похвати в преподавателската работа, конструиране на разнообразни дидактически ситуации, чрез които да се стимулира интересът на учениците и мотивацията им за работа.

ЛИТЕРАТУРА / REFERENCES

Бижков, Г., В. Краевски. Методология и методи на педагогическите изследвания. София – Москва, 1999. [Bizhkov, G., V. Kraevski. Metodologia i metodi na pedagogicheskite izsledvania. Sofia – Moskva, 1999].

Кушева, Р. Методика на обучението по история. София, 2000. [Kusheva, R. Metodika na obuchenieto po istoria. Sofia, 2000.]

Кушева, Р. Съвременното историческо образование – отговори на новите предизвикателства. София: УИ „Св. Кл. Охридски“, 2007. [Kusheva, R. Savremennoto istoricheskoto obrazovanie – otgovori na novite predizvikatelstva. Sofia: UI “Sv. Kiril i Metodiy”, 2007.]

Матанов, Хр., В. Колев, Р. Маринова-Христиди, Т. Мишев. История и цивилизации за 7. клас. София: Анубис, 2018. [Matanov, Hr., V. Kolev, R. Marinova-Hristidi, T. Mishev. Istoria i tsivilizatsii za 7. klas. Sofia: Anubis, 2018.]

Палангурски, М., И. Русев, Л. Стоянов, В. Стойчева, Ю. Симеонова. История и цивилизации за 7. клас. София: Рива, 2018. [Palangurski, M., I. Rusev, L. Stoyanov, V. Stoycheva, Yu. Simeonova. Istoria i tsivilizatsii za 7. klas. Sofia: Riva, 2018.]

Симеонова, Ю. Модернизацията на историческото образование чрез училищния учебник. – В: Историята, която усмихва. София: Парадигма, 2014, 51–57. [Simeonova, Yu. Modernizatsiyata na istoricheskoto obrazovanie chrez uchilistnia uchebnik. – V: Istoriyata, koyato usmihva. Sofia: Paradigma, 2014, 51–57.]

Стойчева, В. Урокът по история. В. Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 2007. [Stoycheva, V. Urokat po istoria. V. Tarnovo: UI “Sv. sv. Kiril i Metodiy”, 2007.]

Якимов, Г., И. Баева, Е. Калинова, Н. Васева. История и цивилизации за 7. клас. София: Булвест 2000, 2018. [Yakimov, G., I. Baeva, E. Kalinova, N. Vaseva. Istoria i tsivilizatsii za 7. klas. Sofia: Bulvest 2000, 2018]

Интернет базирани източници/ Internet Sources

Учебна програма по история и цивилизации за VII клас (общообразователна подготовка). Приложение № 25 към т. 25 – <https://www.mon.bg/bg/1690> [**Uчебna programa** po istoria i tsivilizatsii za VII klas (obstoobrazovatelna podgotovka). Prilozhenie № 25 kam t. 25 – <https://www.mon.bg/bg/1690>]

Грозданова, Т. Контент-анализът като метод за анализ на теоретична рамка за изследване на отношения и взаимодействие между организации и субекти – <https://www.researchgate.net/> [**Grozdanova, T.** Kontent-analizat kao metod za analiz na teoretichna ramka za izsledvane na otnoshenia i vzaimodeystvie mezhdu organizatsii i subekti – <https://www.researchgate.net/>]

Анализ на учебника по История и цивилизации за 7. клас, издателство „РИВА“
(М. Палангурски, И. Русев, Л. Стоянов, В. Стойчева, Ю. Симеонова)

ТАБЛИЦА 1.

Представяне на промените в българското общество чрез писмен исторически източник

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	№ на документа/страница	Задачи, свързани с промените в българското общество	
			Еднолично управление	Промени в българското общество
Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г. Акценти: 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	България след Втората световна война	№ 1; стр. 132	Въз основа на изученото в предходните теми посочете кои промени в международен и вътрешнополитически план довеждат Тодор Живков на власт?	Положителни и отрицателни страни във всекидневното
	Българското общество (1944–1989)			
		№ 4; стр. 133	Какво противоречие откривате между чл. 1 (2) и чл. 2 на основния закон? Какво според вас означава провъзгласяването на БКП за „ръководна сила“ в обществото?	
		№ 5; стр. 134	Влезте в ролата на студент от западна страна, който през 70-те години идва на почивка в Стълчев бряг. Съставете страничка от личен дневник с впечатления от първата му обиколка из туристическия комплекс.	
		№ 6; стр. 134		Обърнете внимание на подчертаните ключови думи в текста. Предположете какви норми на поведение в обществото трябва да следва един ваш връстник в средата на 70-те години.
		№ 7; стр. 134		Кои са традиционните български празници? Какви нови чествания са въведени по време на комунистическия режим? Какви нови ценности се стреми да утвърди БКП?

ТАБ. ЛИЦА 2.
Представяне на промените в българското общество чрез изображения

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	№ на документ/страница	Вид на изображението	Пояснителен текст		Управлението	Промени в българското общество	Положителни или отрицателни страни във всяко	
				Визуални сведения	Тема на изображението				
	България след Втората световна война до 1989 г.								
Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г. Акценти: 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	Българското общество (1944-1989)	№ 1; стр. 132	снимка	+	Тодор Живков (1911-1998)	-	-	-	
		№ 2; стр. 133	Карикатура на Т. Живков от Тодор Цонев	-	-	По какъв начин художникът осмива едноличния режим на Т. Живков?		-	
		№ 3; стр. 133	Снимка	-	„Човек от народа“	Защо Тодор Живков се стреми да изгради своя образ на „човек от народа“?		-	
		№ 5; стр. 134	Снимка	-	Слънчев бряг през 60-те години на XX в.	-	Влезте в ролита на студент от западна страна, който през 70-те години идва на почивка в Слънчев бряг. Съставете страничка от личен дневник с впечатления от първата му обиколка из туристическия комплекс.	-	
		№ 8; стр. 134	Две снимки: манифестация и XII конгрес на БКП	-	-	-		-	Какви общи елементи откривате на фотографите от двете събития? По какъв начин те трябва да вдъхновят хората? Какво чувство е трябвало да създават?

ТАБЛИЦА 3.
Представяне на промените в българското общество чрез Понятия

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	Основен/авторов текст			Допълнителен исторически източник		
	България след Втората световна война до 1989 г.	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното
<p><i>Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г.</i></p> <p>Акценти:</p> <p>3.2. Общество и всекидневен живот</p> <p>3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)</p>	<p>Българското общество (1944-1989)</p>	Обединява партийната и държавна власт;	Индустриализация;	Домакински електроуреди;	<p>Заема различни партийни и държавни постове;</p> <p>Ръководната сила в обществото и държавата е българската комунистическа партия;</p>	<p>Колективизъм в бита;</p> <p>„Ние имаме големи и светли празници – Девети септември, Първи май, Осми март, денят на Великата октомврийска революция“</p>	<p>Колективизъм в бита;</p> <p>С колко радост се готви цялото семейство за деветосептември йската или първомайската манифестация, за другарските обеди или вечери</p>
		Верността към Кремъл;	Масова миграция;	Липса на разнообразие в стоките за ежедневна употреба;			
		Политическо дълготелие;	Работници, инженери, интелигентият а и служещите;	Разлика между начина на живот на мнозинството български граждани и този на управляващата прослойка			
		Обединяващ законодателна та и изпълнителна а власт;	Разрастване на градове;	Жилишни комплекси;			
		„Първ държавен и партисен ръководител“;	Туристически комплекси;	управляващата прослойка			
		„живковизма“					

Анализ на учебника по История и цивилизации за 7. клас
(издателство „БУЛВЕСТ 2000“, с автори Г. Якимов, И. Баева, Е. Калинова и Н. Васева)

ТАБЛИЦА 1.
Представяне на промените в българското общество чрез писмен исторически източник

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	№ на документа/ страница	Задачи, свързани с промените в българското общество		
			Едноличното управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното
Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г. Акценти: 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	България след Втората световна война до 1989 г.				
	Българското общество (1944-1989)	Рубрика, ПОВЕЧЕ ЗА...; стр. 157	Кок си обяснявате решението на режима на Т. Живков да смени имената на българските турци?		
		Рубрика, СВИДЕТЕЛСТВО ОТ ЕПОХАТА; стр. 157		Какво се цели с въвеждането на безплатна медицинска помощ? С какви средства държавата насърчава раждаемостта?	
		Рубрика, СВИДЕТЕЛСТВО ОТ ЕПОХАТА; стр. 158			Кои стоки авторът определя като „дефицитни“? От какво е предизвикан недостига на пазара?
		Рубрика, КОГАТО ФАКТИТЕ ГОВОРЯТ!; стр. 158		Докажете, че броят на лекарите и стоматолозите нараства през годините? А как се променя броят на децата в детските градини; размерът на пенсията?	
		Рубрика, ЗНАЕТЕ ЛИ, ЧЕ...; стр. 159			Как БКП контролира всекидневния живот и празниците на хората?

ТАБЛИЦА 2.
Представяне на промените в българското общество чрез изображения

Раздел от учебната програма	Раздел/ Тема в учебника	№ на документа/ страница	Вид на изображението	Пояснителен текст		Задачи, свързани с промените в българското общество		
				Биографични сведения	Тема на изображението	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневния живот
Раздел 3. България след Втората световна война до 1989 г. <i>Акценти:</i> 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	България след Втората световна война до 1989 г.							
	Българското общество (1944-1989)	№ 1; стр. 156	снимка	-	Синагогата в София	-	-	-
		№ 2; стр. 156	снимка	-	София, джамията Баян Баши, 1965 г.	-	-	-
		№ 3; стр. 157	снимка	-	Площад в Димитровград, 50-те г. на XX в.	-	Как изглеждат страдите на зацен план? Какъв е градския транспорт?	-
		№ 4; стр. 157	Снимка	-	Игуменът на Троянския манастир посреща с хляб и сол Тодор Живков	-	-	-
		№ 5; стр. 157	снимка	-	Участие на пияни в манифестация, София, 1949 г.	-	Как са облекени хората? Какви лозунги издигат?	-
		№ 6; стр. 157	снимка	-	Изселване на българските турци, лятото на 1989 г.	-	Какви са последиците за България от т.нар. възродителен процес?	-

ТАБЛИЦА 3.

Представяне на промените в българското общество чрез Понятия

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	Основен/авторов текст			Допълнителен исторически източник		
	България след Втората световна война до 1989	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното
Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г. Акценти: 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	Българското общество (1944-1989)	Забравява религиозното обучение; Отрангичава свободното изповядване на всички религии; „възродителен процес“; Държавата се стреми да осигури работа на всички; Невъзможност свободно да избират населеното място, в което да живеят и работят	В българското общество има средно 3-4 деца в края на 80-те години те са само две; Напускат селата, за да потърсят работа в градовете; Жените също навлизат в производството;	Насърчат раждаемостта чрез детски добавки към заплатите, увеличен платен отпуск за майчинство, евтини детски стоки, детски градини; Възможностите за емиграция в чужбина са сведени до минимум; Здравеопазване за населението то е безплатно; Забрана да се говори на турски език и да се носи традиционното мюсюлманско облекло; Патриархалното семейство остава в миналото; Навлизат електричество, радио, а от края на 50-те години - телевизията, строят се читалища, културни домове, медицински центрове, нови пътища;	Политически емигранти; Установяване на комунистическия режим; Български турци напускат насилствената смяна на имената им с български и забраната да говорят майчиният си език	Контролира начина по който хората празнуват и организират свободното си време...; За учениците униформата е задължителна; Прониква западната мода, но тя е преследвана от властите (тесни панталони, къси поли); Наложи нови политически празници (Деня на социалистическата революция Девети септември) и да придаде светски характер на традиционните празници (Гергьовден-Ден на овчаря)	Октомври 1978 г. – създадена е Национална комисия по социалистическите празници и обреди; Медицинската помощ е безплатна за всички граждани; Получават еднократна помощ в следните размери: за първо дете - 1 минимална месечна работна заплата; за второ дете-две...; За трето дете-две и половина...; за четвърто и всяко следващо-по една...; На семействата се изплащат месечни добавки за деца...до навършване на 16 г.; „Помните ли опашките по магазините?“

Анализ на учебника по История и цивилизации за 7. клас
(издателство „Анубис“, с автори Х. Матанов, В. Колев, Р. Маринова-Христиди и Т. Мишев)

ТАБЛИЦА 1.
Представяне на промените в българското общество чрез писмен исторически източник

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	№ на документа/страница	Задачи, свързани с промените в българското общество		
			Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното
<i>Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г.</i> <i>Акценти:</i> 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	България от 1944 до 1989 г. Обществото в социалистическа България (1944-1989)	Извори; стр. 101	-	-	-

ТАБЛИЦА 2.
Представяне на промените в българското общество чрез изображения

Раздел от учебната програма	Раздел/ Тема в учебника	№ на документа/ страница	Вид на изображението	Пояснителен текст			Задачи, свързани с промените в българското общество		
				Биографични сведения	Тема на изображението	Единолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното	
	България от 1944 до 1989 г.								
Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г. Акценти: 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	Обществото в социалистическа България (1944-1989)	№ 1; стр. 100	снимка	-	Модно списание	-	-	-	-
		№ 2; стр. 100 № 3; стр. 101	снимка снимка	- -	Лек автомобил съветско производство Манifestация в София по случай 24 май	- -	- -	- -	- -

ТАБЛИЦА 3.
Представяне на промените в българското общество чрез Понятия

Раздел от учебната програма	Раздел/Тема в учебника	Основен/авторов текст				Допълнителен исторически източник		
	България от 1944 до 1989 г.	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното	Еднолично управление	Промени в българското общество	Положителни и отрицателни страни във всекидневното	
Тема 3. България след Втората световна война до 1989 г. Акценти: 3.2. Общество и всекидневен живот 3.2.2. Българското общество (1944 – 1989)	Обществото в социалистическа България (1944-1989)	Властта насърчава създаването на семейство и раждането на деца; Властта обаче не гледа с добро око на религиите и пропагандира атеизъм; Премахва обучението по религия в училищата и ограничава публичното честване на религиозни празници и ритуали; Социализмът унифицира начина и стандарта на живот; Нямат право да пътуват свободно в чужбина	Селата се обезлюдяват; Работни места в градовете; Миграция; Жилищни комплекси; Кандидатстват за жителство; Съжителство без брак не се насърчава; Разпадане на патриархалния модел	Работят в сферата на търговията, услугите, транспорта, науката и изкуството; Еднопипни апартаменти; Недостиг на стоки за бита и опашки пред магазините; Социализмът поддържа равенството между половете; Съществува една обща задоволеност на основни потребности от храна, образование, медицински услуги и почивка; Предмети от лукса са достъпни само за хора от властта; Специални списъци и с години чакат да получат жилище и лека кола	Отговаряли с дела на призова на партията	Колективите	Разнообразяването на асортимента и високото качество на изработката им е била и си остава № 1	

ПОНЯТИЯ* – ключови думи и изрази, които се отнасят до промените в българското общество и едноличното управление на Тодор Живков.